

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundige Berichten september 2012: bezuinigingen

Park, K.; Voordenhout, M.; Lachmipersad, R.; Poelgeest, L. van; Tongeren, M. van

Citation

Park, K., Voordenhout, M., Lachmipersad, R., Poelgeest, L. van, & Tongeren, M. van (Eds.). (2012). Bestuurskundige Berichten september 2012: bezuinigingen. *Bestuurskundige Berichten*, 27(4). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212191>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212191>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Bezuinigingen in het
hoger onderwijs

Professor Garretsen over
bezuinigingen in crisistijd

Interview 28ste Bestuur
der B.I.L.

TNT Post
Port betaald

Bestuurskundige Berichten

26e Jaargang, Nummer 4
September 2012

Semi-wetenschappelijk magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

Bezuinigingen

Retouradres: Postbus 9555 2300 RB Leiden

Het Beste

voor het openbaar bestuur

Acestes Public Sector Strategy is een onafhankelijk Nederlands adviesbureau dat overheidsinstanties adviseert en ondersteunt op gebied van strategie, beleid en organisatie.

Acestes is institutioneel lid van de B.I.L. omdat we er aan hechten een goede relatie te onderhouden met de gemeenschap van bestuurskundestudenten. Acestes is een bestuurskundige praktijk: onze methoden, onze benadering, de materie waarop wij ons richten en onze klanten maken het dat. Bestuurskundestudenten zijn daarom belangrijke mensen: velen zullen wellicht ooit klant van ons worden. En enkelen worden wellicht collega.

Wij zijn altijd op zoek naar het bestuurskundige toptalent om onze praktijk te versterken. Indien je beschikt over een mastergraad, goede studieresultaten, blijk geeft van enthousiasme voor de publieke zaak, oprechte interesse in een loopbaan als consultant en van een brede oriëntatie tijdens je studie, kijk dan op onze website: www.Acestes.nl

Acestes

Public Sector Strategy

Waarde lezer,

Voor u ligt de vierde en daarmee ook meteen de laatste editie van de 26ste jaargang van de Bestuurskundige Berichten. De verkiezingen zijn net geweest en een belangrijk onderwerp zijn de bezuinigingen. "Bezuinigingen" is dan ook het thema van deze editie. Ook Europa zal voorbijkomen want bezuinigingen en Europa hangen met elkaar samen. Er is gekozen voor dit thema omdat de redactie een actueel onderwerp wilde behandelen.

Er zijn vele manieren om te bezuinigen. In het artikel van professor Garretsen wordt een manier uitgelegd. Volgens Garretsen is het van belang om niet alleen de overheidsbegroting als uitgangspunt te nemen maar de relatie tussen de begroting en de rest van de economie centraal te stellen.

De invloed van Europa op de bezuinigingen wordt besproken in de katern opinie. Er wordt gesproken over onder andere de eurocrisis en de gevolgen van de economische benadering van de Europese Unie. Deze artikelen kunt u terugvinden vanaf pagina 10.

Studenten worden ook getroffen door de bezuinigingen. Wat voor gevolgen heeft het voor studenten? De redactie heeft alle maatregelen uitgezocht en op een rijtje gezet. In een interview vertellen twee B.I.L.-leden of de crisis invloed heeft op het maken van beslissingen.

In de verenigingskatern kunt u een interview vinden met het 28ste Bestuur der B.I.L., een verslag van EersteJaarsDagen en nog veel meer.

Namens de redactie wens ik u veel leesplezier.

Met vriendelijke groet,

Kirsten Park
Hoofdredacteur

Colofon

Bestuurskundige Berichten

Semi-wetenschappelijk magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

Postbus 9555, 2300 RB Leiden
Tel. 071-5273696, Fax. 071-5273979
E-mail: secretaris@bilboard.nl
Internet: www.bilboard.nl

Jaargang 26, nummer 4 - September 2012

Hoofdredactie: Kirsten Park
Eindredactie: Rajeev Lachmipersad

Redactie:
Rajeev Lachmipersad, Leonoor van Poelgeest, Max van Tongeren en Malissa Voordenhout.

Lay-out:
Kirsten Park

Aan deze editie werkten mee:
Jered Badal, Rob van de Beeten, Neelesh Bhairosingh, Faraaz Bhoelan, Johannes Bogaards, Eline Burgers, J.H. Garretsen, Iris Grimmerink, Romy van der Kooij, Monique de Jong, Lambert van Nistelrooij, Wouter Postma, Pauline Rademakers, Stanley van Russel, Luc Ruth, Simone de Ruyter, Jane Schalker, Nadine Stokkink, Emiel Stöver, Vera Voogd.

Advertenties:
Vera Voogd, Tel. 071-5273696

Redactieraad:
Prof. Dr. F.M. van der Meer en Drs. A.D.N. Kerkhoff

Oplage: 1250 exemplaren

Abonnementen:
Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement €11,35 per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. te Leiden o.v.v. 'Abonnement Bestuurskundige Berichten'.

Uitgever:
Orangebook | almanakken & verenigingsbladen
www.orangebook.nl

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteuren op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie. De redactie behoudt zich het recht voor stukken in te korten, te wijzigen, dan wel niet te plaatsen.

Foto omslag: Money of the World

ISSN 0920-5772
© Copyright 2012 B.I.L.

Informatie

Voor actuele informatie omtrent de openingstijden van de B.I.L.-kamer, activiteiten van de B.I.L. en andere relevante zaken kunt u terecht op onze website: www.bilboard.nl.

Mededelingen

Bart van Horck

Onlangs heeft Bart van Horck het Instituut Bestuurskunde verlaten. Wij wensen hem vanuit de B.I.L. veel succes met zijn nieuwe baan.

Wijzigingen doorgeven

Bent u verhuisd of is uw telefoonnummer of e-mailadres gewijzigd? Geef uw wijzigingen door via secretaris@bilboard.nl.

Bijdragen Bestuurskundige Berichten

Leden die interesse hebben in het leveren van een (thematische) bijdrage aan een volgende editie van de Bestuurskundige Berichten kunnen zich richten tot de Commissaris Bestuurskundige Berichten via BB@bilboard.nl. Ook reacties op publicaties in deze editie worden zeer gewaardeerd.

Onderwijs evaluaties

Om bij te dragen aan de kwaliteit van het onderwijs is de B.I.L. altijd op zoek naar leden die hun mening over het onderwijs willen delen. Aanmelden voor deelname aan een paneldiscussie kan via BEL@bilboard.nl.

Inhoudsopgave

Wetenschappelijk

Hoe te bezuinigen in crisistijd: Over de teller en de noemer 6

Prof. J.H. Garretsen over evenwicht zoeken tussen het saneren van de overheidsfinanciën en het structureel stimuleren van de economische groei.

Opinie

Het Kunduz-akkoord, een nieuwe start? 10

Rajeev Lachmipersad vertelt over het Kunduz-akkoord en de toekomst.

Europa anders 12

Lambert van Nistelrooij, Europarlementariër voor het CDA, over de schuldencrisis waar Europa in is beland.

Het failliet van de economische benadering van Europa 14

Rob van de Beeten over de Europese Unie.

Studie

Interview studentambassadeurs

Bestuurskunde 16

Een interview met *Nadine Stokkink* en *Stanley van Russel*, de twee nieuwe studentambassadeurs voor Bestuurskunde.

Groeten uit...??? 20

Een studieverslag van *Wouter Postma*. Wouter heeft een paar maanden in Zuid-Afrika gestudeerd.

Bezuinigingen in het hoger onderwijs 21

Malissa Voordenhout heeft namens de redactie uitgezocht wat er gaat veranderen in het hoger onderwijs.

Studentenconsultancy 22

De winnaars van de consultancy opdracht voor het vak Publiek Management vertellen wat zij hebben bedacht.

De student in crisistijd 23

Max van Tongeren heeft twee B.I.L.-leden gesproken of de crisis invloed heeft op hun dagelijks leven.

Vereniging

Diesverslag 26

Van 21 tot en met 25 mei vond de diesweek plaats. *Emiel Stöver* en *Vera Voogd* hebben een verslag geschreven over de activiteiten die hebben plaatsgevonden.

AlleJaarsDagen 28

Johannes Bogaards heeft een verslag geschreven over de AlleJaarsDagen.

De EersteJaarsDagen 2012: KwiBus, Kippenpakken en een Kreeftendansje 29

Luc Ruth vertelt wat er allemaal is gebeurd op de EersteJaarsDagen.

Verhaal uit de oude doos 30

Rajeev Lachmipersad gaat op onderzoek in de rijke B.I.L.-historie. Dit keer is het onderwerp de EersteJaarsDagen.

Interview 28ste Bestuur der B.I.L. 31

Het 28ste bestuur van de B.I.L. beantwoordt vragen over zichzelf, de B.I.L. en het aankomende jaar.

Alumni

Alumnibijeenkomst 31 mei 2012 34

Op 31 mei vond de jaarlijkse alumniactiviteit plaats. *Vera Voogd* vertelt over deze avond.

Hoe te bezuinigen in crisistijd: Over de teller en de noemer

Het volgende artikel is geschreven door prof. dr. J.H. Garretsen. Hij is hoogleraar *International Economics and Business* aan de Rijksuniversiteit Groningen en decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Ook is Garretsen plaatsvervangend kroonlid SER en heeft hij bij verscheidene universiteiten aanstellingen. Het artikel is gepubliceerd in het *Tijdschrift voor Openbare Financiën* (Jaargang 44, nummer 2, 2012) van de Wim Drees Stichting.

Door J.H. Garretsen

Samenvatting

Het begrotingsbeleid dient een evenwicht te zoeken tussen het saneren van de overheidsfinanciën en het structureel stimuleren van de economische groei. Gezonde overheidsfinanciën kunnen dan het beste worden gerealiseerd door niet de overheidsbegroting sec als uitgangspunt te nemen, maar door de relatie tussen de begroting en de rest van de economie centraal te stellen. Voor het kabinet betekent dit een oproep tot bezuinigen en hervormen waarbij de korte termijn minder zwaar weegt dan thans het geval is.

1 Inleiding

De Nederlandse economie staat er niet goed voor. In 2012 krimpt de economie naar verwachting met 0,75%, daarna volgt waarschijnlijk een periode met slechts matige economische groei (CPB, 2012). Uit onderzoek van bijvoorbeeld Reinhart and Rogoff (2009) blijkt dat recessies die samengaan of voortkomen uit problemen in de financiële sector van de economie niet alleen met een grotere contractie van het bbp gepaard gaan, maar ook langer duren dan "gewone" recessies. Tegen deze achtergrond is de opgave om weer tot gezonde overheidsfinanciën te komen verre van eenvoudig. Ook voor een kleine, open economie als de onze kan het begrotingsbeleid niet los worden gezien van de rest van de economie. Tekortreductie leidt op korte termijn tot vraaguitval en daarmee tot een verdere conjuncturele verslechtering, zeker als dit jaar en mogelijk ook volgend jaar de overige bestedingscategorieën weinig groei laten zien. Tegelijkertijd is het onmiskenbaar dat een lager begrotingstekort gewenst is uit het oogpunt van stabiele overheidsfinanciën. Een tekort van 4,6% in 2012 is niet alleen te hoog volgens de EMU-spelregels, zie de bijdrage van Heleen Hofmans, tekortreductie is ook nodig om de overheidsschuld te laten dalen. Uit het Centraal Economisch Plan (CPB, 2012) blijkt dat de voorziene daling van het begrotingstekort van 4,6% in 2012 naar 3,3% in 2015 niet zal leiden tot een daling

van de staatsschuld.

Additionele bezuinigingen en daarmee een snellere daling van het begrotingstekort zijn dus onontkoombaar om het tekort richting de gewenste 3% te krijgen en de staatsschuld te laten dalen. En dat is uiteraard waar de discussie rond de door het kabinet-Rutte door te voeren bezuinigingen zich op concentreert. De vraag of er bezuinigd moet worden staat terecht niet ter discussie, het debat gaat vooral over de timing (wel of niet naar 3% in 2013?) en daarmee samenhangend de inhoud van de maatregelen (bezuinigen en/of hervormen?). Voor het antwoord op zowel de timing- als de inhoudsvraag is de interactie tussen de teller en noemer van het begrotingstekort (als % bbp) belangrijk. Om dit verduidelijken zullen in de volgende paragraaf eerst de belangrijkste argumenten voor en tegen een tekortreductie naar 3% in 2013 op een rijtje worden gezet. Aangenomen dat het begrotingsbeleid een evenwicht dient te zoeken tussen het saneren van de overheidsfinanciën en het structureel stimuleren van de economische groei zal vervolgens worden uiteengezet wat hier de belangrijkste afwegingen en trade-offs zijn. De conclusie zal zijn dat gezonde overheidsfinanciën het beste kunnen worden gerealiseerd door niet de overheidsbegroting sec als uitgangspunt te nemen, maar de relatie tussen de begroting en de rest van de economie centraal te stellen. Voor het kabinet betekent dit een oproep tot bezuinigen en hervormen waarbij de korte termijn minder zwaar weegt dan thans het geval is.

2 Waarom wel/niet naar een tekort van 3% in 2013?

2.1 Tekort naar 3% in 2013 is geen goed idee...

Het idee dat sanering van de overheidsfinanciën zeker op korte termijn aanzienlijke kosten voor de reële economie met zich meebrengt in de vorm van lagere groei is niet onomstreden. Aanhangers van *fiscal austerity led growth* beweren namelijk dat er ook op

"Argumenten als "afpraak is afspraak" gaan voorbij aan het ongewone karakter van de huidige crisis en stellen politieke afspraken boven economisch gezond verstand"

korte termijn geen tegenstelling tussen snoeien en groeien hoeft te zijn. Dat wil zeggen, het snoeien op de overheidsbegroting heeft als zodanig juist een positief effect op de groei van het bbp. Ter staving van deze bewering wordt dan vaak verwezen naar voorbeelden van individuele landen, zoals Ierland in de jaren tachtig, waar een (inderdaad forse) sanering van de overheidsfinanciën een gunstig effect had op de conjunctuur. Voor zover het idee dat bezuinigingen goed zouden zijn voor de conjunctuur empirisch hout snijdt, is het niet relevant in de huidige crisis.

J.H. Garretsen

Het IMF (2010) laat overtuigend zien dat in die gevallen waar de tegenstelling tussen snoeien en groeien niet optreedt, de bezuinigingen samengingen - deels als reactie op de bezuinigingen - met een relatief lage rente en een wisselkoersdepreciatie in de desbetreffende landen. Op een moment dat (bijna) alle landen tegelijk gaan bezuinigen zoals thans het geval is, laten de berekeningen van het IMF zien dat de groeibonus van bezuinigingen niet of nauwelijks kan optreden. Dit is een moderne versie van de aloude spaarparadox van Keynes (1936) waarbij meer sparen (hier, door de overheden) niet of minder het beoogde besparingseffect heeft. Als alle landen hun begrotingstekort (als % bbp) proberen te verkleinen door de teller kleiner te maken, heeft dit tot gevolg dat het bbp, de noemer, lager uitvalt. Dit is helaas geen hypothetische gedachte. Het CPB (2012, pag. 11) laat zien dat als alle Eurolanden in 2013 aan de EMU-tekortregels zouden gaan voldoen, en dus fors extra zouden gaan bezuinigen, dit voor Nederland in zowel 2013 als 2014 een verlies van het bbp van 0,7% tot gevolg heeft.

Het is dus zeker in de huidige crisis - die een aanvang nam met de bankencrisis eind 2008 en via de recessie van 2009 en de overheidschulden- en EMU-crisis als een veenbrand uitmondde in de recessie van 2012 - aannemelijk dat bezuinigingen zeker op korte termijn gepaard gaan met lagere groei. Wat zijn de

belangrijkste argumenten om dit prijskaartje zo serieus te nemen opdat, in de Nederlandse context, het tekort reeds in 2013 naar 3% wordt teruggebracht?

Een eerste argument is hierboven al genoemd: een dergelijke poging zou (deels) *selfdefeating* zijn als naast Nederland vrijwel alle EMU-landen (met uitzondering van in het bijzonder Duitsland) op hetzelfde beleid zouden inzetten.

Een tweede argument is dat een bezuinigingspakket van ver boven de 10 miljard in 2013 alleen het gewenste tekort van 3% oplevert als de maatregelen ook daadwerkelijk op korte termijn dat bedrag opleveren. Dit leidt al snel tot het soort bezuinigingen (btw-verhoging, lastenverzwaring bedrijfsleven, bevrozing (ambtenaren)salarissen) die als 'domme' bezuinigingen kunnen worden geoormd. Deze bezuinigingen verkleinen weliswaar op korte termijn de teller van het begrotingstekort (als % bbp), maar hebben tevens een negatief effect op korte termijn op de noemer, het bbp, en dragen in het geheel niet bij aan een structurele versterking van de economie; dat wil zeggen, aan het potentiële bbp.

“Op korte termijn kan er minder worden bezuinigd naarmate de overheid thans een geloofwaardig pakket aan maatregelen neemt die de economie structureel versterken”

Een derde argument is dat huidige recessie, zoals hierboven al werd aangeduid, geen gewone recessie is, maar een recessie die, sinds het uitbreken van de bankencrisis in 2008, is verbonden met een financiële crisis. De (neerwaartse) onzekerheden blijven aanzienlijk wat ook tot uiting komt in de onzekerheidsmarges rond de groeiramingen (CPB, 2012, pag. 55-56).

Ten slotte, (zie ook de bijdrage van Paul van den Noord) is er het argument dat gezonde overheidsfinanciën en zeker een verlaging van de staatsschuld vragen om zowel een lager tekort als een structureel hogere groei. Dus, zowel de teller als de noemer moeten een bijdrage aan de verlaging van de tekort- en schuldquote leveren. “Om de staatsschuld als percentage van het bbp te laten dalen zijn twee zaken cruciaal: een lager tekort en hogere groei. Een lager tekort leidt tot een geringere toename van de teller (de schuld), extra groei leidt tot een snellere toename van de noemer >

(het bbp).” CPB (2012, pag. 21). Anders dan bij het eerste argument gaat het hier niet zozeer om de relatie tussen het tekort en de conjunctuur, maar om maatregelen die zowel geld voor de schatkist opleveren als de Nederlandse economie structureel versterken. Het toverwoord hierbij is hervormingen. Hervormingen op de arbeidsmarkt, de woningmarkt, in de gezondheidszorg en het pensioenstelsel worden dan als de heilige graal gezien. Van belang is hier wel dat een grotere nadruk op hervormingsmaatregelen, die pas op lange termijn hun positieve effect op de schatkist en/of de groei zullen hebben, zich niet laat rijmen met een begrotingsbeleid dat alleen inzet op een begrotingstekort van 3% in 2013.

2.2 Tekort naar 3% in 2013 is wel een goed idee...

Tegenover de argumenten om de timing en inhoud van de begrotingsmaatregelen niet op een tekortdoelstelling van 3% voor 2013 te mikken staan ook argumenten die hiervoor wel pleiten.

In de eerste plaats - aangenomen dat de huidige recessie niet kan worden geschaard onder “bijzondere omstandigheden” die volgens de EMU-begrotingsregels meer speelruimte zouden bieden - geldt dat Nederland thans met een tekort van 4,6% duidelijk niet voldoet aan het eerder door het kabinet-Rutte zo nadrukkelijk gesteunde EMU-begrotingskader. Bovendien is relevant dat het kabinet bij zijn aantreden heeft afgesproken dat in 2015 de begroting in evenwicht zal zijn en dat in 2013 het begrotingstekort 3% zal zijn.

Een tweede argument is dat de financiële soliditeit

“Als alle landen hun begrotingstekort (als % bbp) proberen te verkleinen door de teller kleiner te maken, heeft dit tot gevolg dat het bbp, de noemer, lager uitvalt”

van Nederland in het geding zou zijn als niet wordt vastgehouden aan de tekortdoelstelling van 3% in 2013. Het recent (licht) opgelopen lange renteverskil met Duitsland wordt als bewijs gezien dat financiële markten betwijfelen of Nederland wel zal vasthouden aan de EMU-spelregels.

Een derde argument, onlangs bijvoorbeeld geuit door president Knot van de Nederlandsche Bank, is dat 3% niet ambitieus genoeg zou zijn omdat bij een lagere structurele groei dan waar het EMU-begrotingskader vanuit gaat, een lager structureel tekort hoort vanwege de relatie tussen groei en tekort. Indirect

bewijs dat een lagere groei mede-verantwoordelijk is voor het oplopen van het tekort, blijkt uit het feit dat de belastinginkomsten duidelijk lager uitkomen dan was geraamd bij aantreden van het kabinet-Rutte eind 2010.

3 Wat te doen?

Naar mijn mening zijn de argumenten die pleiten voor een begrotingstekort van 3% in 2013 niet heel sterk en niet in tegenspraak met argumenten voor een minder snelle verlaging van het tekort. Argumenten als “afsprake is afspraak” gaan voorbij aan het ongewone karakter van de huidige crisis en stellen politieke afspraken boven economisch gezond verstand. Het argument dat (uiteindelijk) zelfs meer moet worden gedaan dan volgens de EMU-afspraken om de overheidsfinanciën gezond te maken vanwege een lagere structurele groei snijdt wel hout. Maar de conclusie dat dit allereerst of zelfs uitsluitend impliceert dat het tekort verder omlaag moet dan 3% miskent dat de EMU-afspraken ook kunnen worden bereikt door (hervormings) maatregelen die structureel het bbp verhogen. Dit betekent naar mijn mening, en in lijn met de bijdragen van Van den Noord, dat de te nemen maatregelen op termijn zowel bijdragen aan een lager tekort als aan een hogere groei. Dit is evenwel eenvoudiger gezegd dan gedaan, maar de hoofdeconoom van het IMF, Oliver Blanchard (Blanchard en Cottarelli, 2010, zie ook CPB, 2010), heeft een zinvolle checklist opgesteld die ertoe dient het smalle pad te bewandelen waarop herstel van de overheidsfinanciën en aanhoudende groei zoveel mogelijk samengaan (zie tabel 1). De ‘10 geboden’ uit in deze tabel geven een prima kader voor de huidige begrotingsdiscussie.

Tabel 1. Tien geboden voor een solide
groeibevorderend begrotingsbeleid

1. Zorg voor een geloofwaardig middellangetermijnplan.
2. Haal bezuinigingen niet teveel naar voren, tenzij financieringsbehoefte dat vereist.
3. Biedt uitzicht op structurele daling van de staatsschuldquote tot beneden het niveau van vóór de crisis.
4. Concentreer je op bezuinigingen die het groeipotentieel bevorderen.
5. Hervorm de gezondheidszorg en het pensioenstelsel met het oog op de vergrijzing.
6. Wees rechtvaardig: alleen rechtvaardige bezuinigingen zijn houdbaar op langere termijn.
7. Hervormingen moeten groei en investeringen stimuleren.
8. Versterk de spelregels en instituties voor budgetbewaking.
9. Coördineer het budgettaire en monetaire beleid.
10. Coördineer het beleid tussen landen.

Bron: Blanchard en Cottarelli (2010) zoals weergegeven in CPB (2010, p. 16).

Het voert hier te ver alle tien geboden voor een zinvol begrotingsbeleid in crisistijd langs te gaan maar de eerste zeven geboden kunnen eenvoudig als volgt worden samengevat: op korte termijn kan er minder worden bezuinigd naarmate de overheid thans een geloofwaardig pakket aan maatregelen neemt die de economie structureel versterken. De laatste drie geboden zijn overigens in de Nederlandse context vooral te lezen als een oproep op E(M)U-niveau de beleidscoördinatie serieus te nemen.

Afgezet tegen de tien geboden uit tabel 1, die goed sporen met de opvatting dat er thans bezuinigd en hervormd moet worden, lieten de eerste anderhalf jaar van het kabinet-Rutte te wensen over. Van de bedoelde hervormingen was geen sprake en de bij de start van het kabinet overeengekomen bezuinigingen van 18 miljard waren niet of nauwelijks ingegeven door de vraag wat de bezuinigingen naast de beoogde impact op het begrotingstekort impliceerden voor het groeipotentieel. Naar het zich thans laat aanzien ligt in de “tussenformatie” van het kabinet-Rutte de nadruk vooral op bezuinigingsmaatregelen voor de korte termijn met als doel in 2013 een tekort van 3% te realiseren. Dit zal een gemiste kans zijn omdat in lijn met de suggesties uit tabel 1 zowel de overheidsfinanciën als de Nederlandse economie het meest gediend zijn bij maatregelen die structureel bij de teller (het tekort) en de noemer (het bbp) aangrijpen. ■

Literatuur

Blanchard, O. en C. Cottarelli (2010), *Ten Commandments for Fiscal Adjustment in Advanced Economies*.

Centraal Planbureau (2012), *Centraal Economisch Plan 2012*, Sdu uitgevers Den Haag.

Centraal Planbureau (2010), *Macro Economische Verkenning 2011*, Sdu uitgevers Den Haag.

Internationaal Monetair Fonds (2010), *World Economic Outlook*, oktober 2010, Washington.

Keynes, J.M. (1936), *The General Theory of Employment, Interest and Money*, 1973 MacMillan deities

Reinhart, C. en K. Rogoff (2009), *This Time Is Different*, Princeton University Press.

Het Kunduz-akkoord, een nieuwe start?

Nadat op 23 april 2012 de gedoogcoalitie ten val was gekomen, had Nederland eindelijk weer een kans om een nieuwe start te maken. Een nieuwe start waarmee het begrotingstekort voor de middenlange en de lange termijn op orde gebracht had kunnen worden, de pijn die daarmee onvermijdelijk gepaard gaat wat eerlijker verdeeld had kunnen worden en er weer perspectief kwam voor onze concurrentiepositie, economie en samenleving.

Door Rajeev Lachmipersad

We konden een nieuwe start maken waar het meer ging dan alleen over een begrotingspost, een paar procenten en nieuwe bezuinigingen. Het ging (en gaat) er uiteindelijk om hoe we samen kunnen bouwen aan een land van na de kredietcrisis, een land van na de bankencrisis, een land van na de Eurocrisis en de Rutterecessie, een land van na het meest rechtse kabinet ooit. Een land waarin hardwerkende en talentvolle mensen goed kunnen verdienen, maar ook naar vermogen bijdragen aan het oplossen van een crisis, waarin mensen die wat extra begeleiding nodig hebben, die ook krijgen en ook zo via hun beschutte arbeid een steentje kunnen bijdragen aan de samenleving. Een land waarin politieagenten en leraren, de *street-level bureaucrats*, worden beloond voor hun belangrijke en moeilijke werk.

Hoe zou onze nieuwe start eruit kunnen zien voor het leven van de mensen?

Voor iemand met een klein pensioen? Voor een oud-bouwwakker van 62 die nu met prepensioen is? Voor een jong stel in het spitsuur van hun leven, met kinderen in de kinderopvang? En voor onze kinderen?

Na de val van de gedoogcoalitie hadden bijna alle Kamerfracties aangegeven mee te willen werken aan het op tijd in orde brengen van de begroting, nadat Rutte zeven kostbare weken had vermorst in het Catshuis. Helaas liep dit uit tot een smerig politiek spel, waarin de PvdA opzettelijk tijdens de onderhandelingen buitenspel werd gezet en nog eens werd bestempeld als onbezonnen en onverantwoordelijk. Als kers op deze smerige taart werd het recessieversterkende Catshuisakkoord hier en daar wat oppervlakkig veranderd en herverpakt als het Kunduz-akkoord, dat onze nieuwe start moest voorstellen.

De Kunduzcoalitie, bestaande uit VVD/ CDA/ D66/ GroenLinks en ChristenUnie, bleef maar blind op zoek gaan naar die Europese drie procent. Dat de

PvdA hier niet blind mee akkoord ging, maar verder wou kijken dan die drie procent, werd hen dan ook niet in dank afgenomen. "De plannen van de PvdA zijn onverantwoordelijk zorgen ervoor dat wij een Europees boete krijgen", aldus dhr. Buma van de CDA. Ik weet niet of dhr. Buma de Europese financiën volgt of gewoon doet aan bangmakerij, maar dertien van de zeventien eurolanden hebben voor volgend jaar een begroting ingeleverd met een begrotingstekort van boven de drie procent. En raad eens; niemand van hen kreeg een boete.

Sterker nog, deze extra negen miljard aan bezuinigingen waren te veel. De CPB heeft in zijn jaarramingen laten zien dat ons EMU-saldo al netjes in de loop der tijd naar de drie procent toeloopt, zo 3,3% in 2015. Als je verder naar de cijfers van de CPB kijkt, dan zie je dat we in 2013 een hobbeltje hebben. Dat hobbeltje moeten

we nemen, maar dat gaat vanzelf weer weg in 2015. Het is dus raar om allerlei incidentele maatregelen te verzinnen, wat dat is wat er nu gebeurd is in het Kunduz-

akkoord, om die effecten dan later weer ongedaan te maken. Dit is economisch nauwelijks te verantwoorden. Om de Kunduzcoalitie nog meer uit hun "Europese drie procent waan" te leiden had zelfs de president van de ECB (Europese Centrale Bank), Mario Draghi, op 3 mei 2012 aangegeven dat de Europese landen een groeipact, in plaats van een eenzijdig bezuinigingspact, nodig hebben om zo weer perspectief te bieden aan de Europese economieën.

Het Kunduz-akkoord is verre van dat. Dit akkoord zet leraren en politieagenten op de nullijn, jaagt VUT'ers de bijstand in, maakt met de BTW verhoging de dagelijkse boodschappen duurder, vermindert kansen op een baan voor ouderen, omdat de sociale voorzieningen voor de sociale beroepen word afgeschaft en vraagt vrijwel niets van de hoogste inkomens. Dit is niet de nieuwe start waar Nederland naar snakke, dit is een valse start, die Nederland tekort doet.

De afgelopen twee jaren hebben agenten, leraren en andere *street-level bureaucrats* er geen cent salaris bij gekregen, terwijl hun kosten voor de zorg, kinderopvang en huren enorm stegen. De lasten eerlijk delen is dus niet het salaris van dezelfde mensen weer bevriezen, alleen omdat het de makkelijkste bezuinigingspost is voor 2013. Grote verhalen over onderwijs en veiligheid en intussen de belangrijkste hoeders van die veiligheid en van dat onderwijs de rug toekeren. Vooral van D66 is dat niet te verklaren.

“Hoe zou onze nieuwe start eruit kunnen zien voor het leven van de mensen?”

De afgelopen twee jaren zijn ook de allerhoogste inkomens consequent ontzien, terwijl de lagere inkomens jaar in jaar uit achteruit zijn gegaan. De lasten eerlijk delen houdt in dat er ook van de hoogste inkomens een extra bijdrage wordt gevraagd. Waar is die extra bijdrage? Waar is bijvoorbeeld de aftopping van pensioenen voor de hogere inkomens? Die stond nota bene wel in het Catshuisakkoord. Waarom laten Groenlinks en ChristenUnie dat lopen?

En de lasten eerlijk is ook niet een 62-jarige bouwvakker met prepensioen straks de bijstand in jagen omdat de pensioenleeftijd opeens is opgetrokken. Waar is het sociale gezicht nu van ChristenUnie, CDA en vooral GroenLinks. Wat zegt u tegen hen die zich niet meer kunnen voorbereiden op deze situatie? En voor wat? Voor 100 miljoen euro in 2013. Waarom? Minder dan 0,1% extra belasting op de hoogste vermogens levert al hetzelfde bedrag op.

Dat er iets bezuinigd moet worden is logisch, want het EMU-saldo zal op termijn naar de 3,3% gaan en dat is iets te veel. Volgens econoom, tevens hoogleraar openbare financiën aan de Tilburg University, Harrie Verbon, ben je met drie miljard extra bezuinigingen per jaar al goed. Laten wij voor de zekerheid zes miljard extra per jaar aan bezuinigingen nemen. Je zou dan bezuinigingen moeten nemen die geen negatieve effecten op de economie hebben. Je kunt dan denken aan het nu al direct aanpakken van de hypotheekrenteaf trek. Dus niet alleen de aflossingsvrije hypotheek dienen worden aangepakt, maar ook de hypotheek van de hoge inkomens en dure huizen. Op korte termijn levert dat twee miljard op en op de lange termijn wel meer dan vijf miljard. Er is ook de mogelijkheid om de rijke ouderen wat meer te gaan belasten. Ook bij de bankenbelasting zou er veel meer kunnen worden binnengehaald dan de zeshonderd miljoen nu. En als laatste voorbeeld de Tobin tax, waarmee geldtransacties bij bijvoorbeeld aandelenmarkten met een paar procenten worden belast. Met deze maatregelen zit je al boven de zes miljard. Dit zijn dan maatregelen die weinig negatieve effecten op de economie hebben en dus de groei bevorderen, zeker in vergelijking met het Kunduz-akkoord. ■

Europa anders

Lambert van Nistelrooij is Europarlementariër voor het CDA sinds 2004. In 2011 was hij Europarlementarier van het jaar voor Regionaal Beleid.

Door Lambert van Nistelrooij

Lambert van Nistelrooij

De Europese Unie is in een schuldencrisis beland. Te grote tekorten in enkele Europese lidstaten maken ernstige ingrepen vanuit Brussel noodzakelijk. Voortaan zullen nationale begroting die niet in lijn zijn met de EU-regels leiden tot directe sancties. Door rood rijden wordt automatisch bestraft. Zo zien we dat België is gecorrigeerd;

Nederland moet ook meer gaan korten. Wie streng is voor anderen, moet er ook zich zelf aan houden. Zo voorkomen we dat Europa dat opnieuw uit de bocht vliegt. Maar er is méér nodig dan stuurmanskunst op de financiële markten.

Hoe staan we er voor? Mondiaal gezien wordt Europa kleiner. Na de Tweede Wereldoorlog woonde nog één op de vijf wereldbewoners hier, nu is dat één op de tien. Door de vergrijzing gaat dat naar één op de veertien. Kortom, onze basis in de wereld verandert snel. De globalisering dwingt ons ertoe nieuwe troefkaarten op tafel te leggen. Europa gaat niet alleen over financieel beheer en de Euro maar ook over concurrentiekracht en banen. Pas deze week praten de regeringsleiders in Brussel op de top over deze thema's. De hoogste tijd: naast beheren en controleren komt het nu aan op investeren en presteren.

Achter de schermen zijn onderhandelingen gestart over deze EU investering tot 2020. Het gaat daarbij om opdrachten van lidstaten aan Europa en hoe we deze miljarden uitgeven. Van het EU-budget komt veertig procent, zo'n 400 miljard Euro weer beschikbaar voor investeringen in de regio. Overheden, kennisinstellingen en bedrijven kunnen inteken op de zgn. EU 2020 agenda. Deze is gericht op "slimmer, duurzamer en de banen van straks". Meestal betaalt Europa de helft, de rest wordt in de lidstaat op tafel worden gelegd. Voorheen kwamen ook fietspaden en rotondes in aanmerking. Daar gaat nu een streep door. Bij de projecten in de regio's, steden en op het

platteland moet de toegevoegde waarde voor het Europees economisch herstel worden aangetoond. Investeringen in de aanleg van supersnel breedband of de opwekking van duurzame energie scoren hoog. Ook wordt voorgesteld een groter aandeel aan kleine en middelgrote bedrijven toe te kennen. Zij zorgen immers voor de banengroei.

"Het is met de Nederlandse kennis zoals de Amerikanen het uitdrukken: 'You use it, or you lose it.' "

Wake up call

De nadruk wordt nu gelegd op samenwerking over de grenzen heen. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen kunnen door slimme samenwerking met partners in het buitenland hun positie versterken. We bouwen de Airbus in Toulouse, een Europees project waaraan Nederlandse bedrijven zoals Stork een essentiële bijdrage leveren. Nederland is ook top in het satelliet programma Galileo, waarmee Europa een nieuwe generatie GPS-diensten mogelijk maakt. In Eindhoven worden met EU steun medische apparaten gebouwd, wereldtop. Kortom: samenspelen in Europa levert voor wakkere Nederlandse spelers grote voordelen op. Slimme regio's in Europa geven zo een antwoord op de concurrentie van de opkomende landen in Azië. Onze kennis is uitmuntend, we moeten onze rol in de productie en de markt slim blijven spelen. ASML in Veldhoven is voor mij hét voorbeeld. Maar dit geldt ook breder: Brainport Eindhoven is een voorbeeld in Europa.

Het is met de Nederlandse kennis zoals de Amerikanen het uitdrukken: 'You use it, or you lose it.' Ook voor Nederland én Brabant is hierbij in de nabije toekomst veel te winnen of te verliezen. Toen de Nederlandse regering onderhandelde in Europa over de regionale fondsen voor de periode 2007 tot en met 2013 koos zij al een afwijzende houding. EU fondsen alleen voor de armste regio's van Europa, zo vond Den Haag. Op het allerlaatste moment ging men alsnog overstag. We zijn nu vijf jaar verder. Balkenende heeft plaatsgemaakt voor Rutte; we hebben een ministerie voor innovatie gekregen en Brainport is de slimste regio ter wereld.

Tijd voor een wake up call, want zo stel ik vast, het Haagse verhaal is hetzelfde gebleven.

Nederland niet buitenspel

Ik ben namens het Europees Parlement onderhandelaar voor de EU toekomstfondsen. Tegen de Brusselse stroom in tracht de Nederlandse regering de regionale fondsen buiten Nederland te houden. De Nederlandse regering wil allereerst bezuinigen. Op zich juist, maar slechts de helft van het verhaal. "Penny wise, pound foul", zo lijkt me. De toekomst zal het leren. Als Europarlementariër wijs ik erop dat Europa naast saneren ook moet willen stimuleren. Wil je bijblijven in de wereld, dan zullen we ook beter moeten samenwerken. Wil je mensen ook straks uitzicht op goede banen bieden, dan moeten we nu vooral investeren in innovatie en opleiding. In mijn boek "Investeren in de regio" geef ik aan hoe ik dat zie. Europa wordt kleiner en moet het anders en slimmer gaan spelen. Vooruit kijken, een goede positie kiezen. Immers, het is moeilijk scoren als je buitenspel gaat staan. ■

Bestuurskunde
Bestuurskunde Wetenschap
Wetenschap
Beleid
Beleid
Theorie
Theorie
Bestuur
Bestuur
Europa
Europa
Praktijk
Praktijk

Word nu lid van de Vereniging voor Bestuurskunde voor het Speciale studententarief van € 18,70 per jaar.

Je ontvangt dan gelijk vier keer per jaar het tijdschrift Bestuurskunde.

Meer informatie? Surf naar www.bestuurskunde.nl

Vereniging voor Bestuurskunde

DE BRUG TUSSEN THEORIE EN PRAKTIJK

Het failliet van de economische benadering van Europa

Rob van de Beeten is advocaat. Hij is tevens oud-lid van de Eerste Kamer en oud-vicevoorzitter van het CDA. Zijn opiniestuk werd oorspronkelijk gepubliceerd op het platform christendemocraat.nl, dat zich dat tot doel stelt een frisse blik te bieden op de uitdagingen van onze tijd.

Door Rob van de Beeten

Europa zal in de komende verkiezingscampagne ongetwijfeld een belangrijk thema worden. Alle reden er ook op dit discussieforum aandacht voor te vragen. Wie voor een inspirerende visie op Europa het rapport van het Strategisch Beraad openslaat, komt bedrogen uit. De kernzin van de bescheiden paragraaf luidt:

Het ideaal van de grondleggers van de Europese Unie is echter onverminderd actueel: laat de Europese volken niet strijden, maar in vrede samenwerken in een sterke, geïntegreerde economie. (pagina 25)

In het concept-verkiezingsprogramma luidt één van de openingsartikelen over Europa:

Het Europese integratieproces is geen doel op zichzelf. Het is de weg voor een handelsnatie als Nederland om de interne markt te versterken en de invloed in de wereld te vergroten. (pagina 14)

Hierin ligt een fundamenteel onjuiste benadering besloten die bovendien een barrière opwerpt tussen de Europese Unie en haar instellingen enerzijds en de burgers in ook ons land anderzijds. Voor de schrijvers geldt: Europa = economie. Waar komt deze gedachte vandaan? Die gedachte stamt rechtstreeks uit de functionalistische integratietheorie waarvan met name Jean Monnet zich bediende toen hij het initiatief nam tot de oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in 1952. Enerzijds waren kolen en staal grondstoffen die direct dienstbaar werden gemaakt aan de oorlogvoering in de twintigste eeuw en anderzijds vormden zij de basis voor economische groei, werkgelegenheid en welvaart. Door de productie en handel onder regie te brengen van een Europese autoriteit, zouden om te beginnen de nationale regeringen niet langer de vrijheid hebben de oorlogsindustrie ermee te voeden. In de tweede plaats verwachtte Monnet dat door economische samenwerking vanzelf een politieke integratie zou plaatsvinden, uitmondend in een politieke unie. Dezelfde functionalistische theorie is vervolgens ook toegepast in het concept

van de interne markt – de vrijheid van verkeer voor personen, goederen, diensten en kapitaal – en atoomenergie.

Gevolgen van de economische benadering

Sinds 1952 heeft dus het accent gelegen op economische integratie. Met name het concept van de interne markt bracht bovendien mee, dat niet zozeer regulering van markten, als wel de handelsvrijheid voorop kwam te staan. Alhoewel de keuze voor handelsvrijheid natuurlijk evengoed een politiek-ideologisch concept is, vergt regulering in veel sterkere mate een politiek proces van geven en nemen, keuzes maken, belangen afwegen etc. Bij gebreke van juist politieke integratie kwam dus ook de economische integratie als vanzelf in het vaarwater van het economisch liberalisme. Aangezien echter vrijwel elke lid-staat flink wat regulering kende toen de vorming van de interne Europese markt op stoom kwam, moesten de lid-staten kiezen tussen liberalisering en harmonisatie van bestaande regels. In feite deed men in de jaren tachtig en negentig beide. Grote staatsmonopolies werden ontmanteld en geprivatiseerd, nationale en Europese kartels aangepakt; en waar regels niet opgeheven konden worden, werden ze zo aangepast, dat geen nationaal beschermde markten bleven bestaan. Dat proces van harmonisatie van regels gaat intussen nog steeds door en heeft inmiddels een eigen, problematische dynamiek gekregen. Voorbeeld: het axioma dat verschillen in erfrecht of huwelijksvermogensrecht burgers ervan zou weerhouden een baan in een andere lid-staat te zoeken, dwingt in het harmonisatiedenken tot aanpassing van nationale wetten op die terreinen. Het versterkt het beeld, dat Europa voortdurend regels over de lid-staten uitstrooit. Op zichzelf maar ten dele waar: als er geen nationale regels bestonden, was die Europese harmonisatie niet nodig. Wel waar is, dat Europa zich met regels bezighoudt die gewoon aan de lid-staten kunnen worden overgelaten. Het Verdrag van Amsterdam bevatte dankzij de inzet destijds van Lubbers en Van den Broek als basisregel

Rob van de Beeten

voor de Europese Unie het aan de katholieke sociale leer ontleende subsidiariteitsbeginsel: Europa houdt zich alleen bezig met onderwerpen die niet door de lid-staten kunnen worden geregeld. Dat principe werkt echter niet, zoals het voorbeeld van het erfrecht laat zien. Dit is geen uiting van teveel Europa, maar van een verkeerd Europa. En dat verkeerde laat zich alleen wegnemen door een fundamenteel andere benadering te kiezen.

Culturele benadering

Voor die benadering moeten we verder terug in de geschiedenis dan de oorlogservaringen van de 'founding fathers' van de Europese integratie. In feite deelden de oprichters van de Europese instituties in jaren veertig en vijftig behalve die oorlogservaringen namelijk ook het bewustzijn van een Europese cultuur.

“Wel waar is, dat Europa zich met regels bezighoudt die gewoon aan de lid-staten kunnen worden overgelaten”

Zeker, de meesten waren nationale politici en stonden in een traditie van natievorming, van staatsvorming en de politieke vertaling ervan in een nationale staat. Alle drie zijn echter verschijnselen van recente datum, minder dan twee eeuwen oud. Zelfs het Franse koninkrijk ten tijde van Lodewijk XIV en het Britse ten tijde van George III waren geen nationale staten zoals wij die kennen. In Frankrijk is men pas in de negentiende eeuw het Frans als nationale taal gaan invoeren. Pas Napoleon vestigde daadwerkelijk staatsgezag in alle delen van het land. In Nederland was ten tijde van de vorming van het Koninkrijk in 1815 het Frans de voertaal van de maatschappelijke en politieke elite; de rest van de bevolking sprak Dietse dialecten. Zowel het moderne staatsbegrip, de idee van de natie als de combinatie van beide zijn producten van Europese filosofen, letterkundigen, componisten, onderwijzers, juristen en staatslieden die elkaar vanuit alle delen van het continent beïnvloedden en inspireerden. Wie zich verdiept in

kunst en cultuur, kan ook tot geen ander inzicht komen, dan dat de wederzijdse beïnvloeding zelfs al in de middeleeuwen over grote afstanden heen reikte. Niet voor niets laten de culturele hoofdstromingen zich vatten in aanduidingen die het hele Europese continent bestrijken: Renaissance, Barok, Romantiek, etc. Door dit alles heen speelt de invloed van christendom, religie, kerk en theologie in alle culturele verschijningsvormen. Tot op de dag van vandaag is dat het geval en tot op de dag van vandaag beïnvloedt de Europese cultuur grote delen van de wereld. De nationale staat is een exportproduct dat tot ver na de dekolonisatie de verhoudingen elders tot in de verre toekomst zal bepalen.

Voor een zinvol debat over Europa is het dus noodzakelijk deze culturele benadering als startpunt te nemen. Dat vraagt verdieping van kennis van de Europese geschiedenis, zowel in alle verscheidenheid en locale, regionale en nationale eigenaardigheden, als in de vele overeenkomsten, verbanden en samenhangen. Dat vraagt ook een hernieuwing van onze kennis over de betekenis van het christendom – zowel spiritueel, theologisch als in termen van levenskunst – voor de Europese cultuur. Dat vraagt ook belangstelling voor de actuele culturele ontwikkelingen in Europa en de hedendaagse rol van elites. Wie denkt dat het daarbij alleen om hogere cultuur gaat vergist zich: zelfs het levenslied is een Europees verschijnsel, van smartlap tot 'Schlager'. ■

Interview studentambassadeurs Bestuurskunde

De redactie heeft een interview gehouden met de twee nieuwe studentambassadeurs van Bestuurskunde. Hierin vertellen zij wat hun functie inhoudt en wat zij van plan zijn. Studenten die het leuk lijken om de studie Bestuurskunde te promoten, kunnen bij de studentambassadeurs in het voorlichtingsteam plaatsnemen.

Door Kirsten Park

Nadine Stokkink

Studie: Bestuurskunde

Leeftijd: 20 jaar

Hobby's: Ik heb jaren basketbal gespeeld, maar vanaf september ga ik hockeyen met mijn cordial.

Lid: L.V.V.S. Augustinus

Nadine Stokkink

Wat houdt studentambassadeur zijn in?

Als studentambassadeur organiseer je de Open Dagen, meeloopdagen, proefstuderen, het Studiefestival en de Last Minute Leiden. Verder ga je op schoolbezoek bij middelbare scholen om voorlichting te geven over de studie Bestuurskunde. Je vormt samen met andere studenten een voorlichtingsteam, waar je de leiding over hebt.

Waarom wilde je studentambassadeur worden?

Voorlichtingsdagen zijn voor scholieren erg belangrijk. Ik weet nog hoe moeilijk ik het zelf vond om een studie te kiezen. De Open Dag en meeloopdag waren voor mij doorslaggevend. Ik wil scholieren graag helpen bij het maken van deze keuze door goede voorlichting te geven. Bovendien vind ik het leuk om dingen te organiseren, waar je als studentambassadeur dus steeds mee bezig bent.

Moet je veel samenwerken met je medeambassadeur?

Samen met Stanley (EBM) en Laurie (Master Bestuurskunde) vorm ik het team van studentambassadeurs. Het is de bedoeling dat wij ook echt als team veel samen gaan werken.

Hoeveel tijd neemt het in beslag?

Als studentambassadeur ben je in principe 12 uur per week aan het werk. In een drukke periode (bijvoorbeeld als de Open Dag bijna plaats gaat vinden) ben je wat meer tijd kwijt, in een rustige periode wat minder.

Heb je vernieuwende ideeën?

Ik wil graag kijken naar de opzet van de Open Dag. Toen ik zelf als scholier naar de Open Dag ging merkte ik dat er heel veel mensen weggingen tijdens het debat. Dat is zonde en ik zou daar graag een oplossing voor willen vinden.

Stanley van Russel

Stanley van Russel

Studie: EBM

Leeftijd: 22

Hobby's: Sporten, muziek, drankjes met vrienden/
uitgaan, reizen en films

Lid: nee

Wat houdt studentambassadeur zijn in?

Als studentambassadeur ben je vertegenwoordiger en breng je jouw studie onder de aandacht. Samen met een gedreven team van studentvertegenwoordigers help je met het organiseren van Open Dagen en ga je op schoolbezoek bij vwo-scholen in de regio.

Waarom wilde je studentambassadeur worden?

Ik heb tijdens het studeren verschillende Open Dagen bezocht waarvan ik de meeste erg vond tegenvallen en het gevoel kreeg dat de studie rooskleuriger werd voorgespiegeld dan in de praktijk het geval was. Tijdens de Open Dag van EBM vond ik de presentatie van toenmalig studentambassadeur Amber Brantsen erg motiverend, informatief en het kwam eerlijk over. Naar verloop van het eerste jaar heb ik steeds meer plezier gekregen in de studie, een band met de medestudenten opgebouwd en de praktische toepasbaarheid/relevantie van de stof begrepen. Om deze redenen wil ik mijn enthousiasme graag proberen over te brengen op anderen die voor

de moeilijke opgave staan een studie te kiezen.

Moet je veel samenwerken met je medeambassadeur?

Het is de bedoeling dat er een nauwe samenwerking ontstaat tussen de studentambassadeurs. We werken samen als een team om zo bijvoorbeeld Open Dagen zo efficiënt en effectief mogelijk te kunnen organiseren. Daarnaast ben ik blij met een intensieve samenwerking omdat ik denk dat we altijd veel van elkaar kunnen leren, elkaar aanvullen en scherp houden.

Hoeveel tijd neemt het in beslag?

Dat verschilt per periode. In drukke periodes (denk aan Open Dagen, schoolbezoeken etc.) natuurlijk meer dan in relatief minder drukke periodes maar gemiddeld +/- 12 uur per week.

Heb je vernieuwende ideeën?

Omdat EBM een nieuwe track is, bestaat er ruimte om te groeien en naamsbekendheid te verwerven. Mijn doel is om EBM op de kaart te brengen bij vwo-leerlingen, overheidsorganisaties en relevante private partijen. Ik wil met initiatieven komen waardoor de stof nog meer tot leven komt. Denk hierbij aan bezoeken aan organisaties die regelmatig worden besproken tijdens de studie. Mijn uiteindelijke doel is dat overheidsorganisaties en relevante private partijen vechten voor afgestudeerde EBM studenten! ■

Groeten uit...???

In elke editie wordt een studieverlag geplaatst van een B.I.L.-lid die een tijd in het buitenland studeert of heeft gestudeerd. Dit keer is het de beurt aan afgestudeerd masterstudent Wouter Postma. Wouter heeft het tweede semester in Zuid-Afrika gestudeerd.

Door Wouter Postma

In januari 2012 verliet ik huis en haard om te gaan studeren in het land van wijn, safaries en Nelson Mandela, maar vooral het land van grote tegenstellingen. Vanuit het vliegtuig boven Kaapstad waren deze tegenstellingen al goed te zien; van wijken met heldere blauwe zwembaden tot de eindeloze krottenwijken rondom de stad.

Bij het verlaten van de koele luchthaven kwam de hete Kaapse zomer mij tegemoet op weg naar de auto van de Universiteit van Stellenbosch, die mij naar mijn nieuwe woonplaats bracht. Stellenbosch, een witte, rijke bubbel bekend om zijn goede wijn, was een semester lang mijn woonplaats .

Het huis waar ik woonde, The Poolhouse, lag midden op het campusterrein van de Universiteit. Het huis compleet met zwembad en grote braai deelde ik met twintig andere studenten uit Nederland, België, Duitsland, Scandinavië en Zuid-Afrika. Verdeeld over twee verdiepingen met elk vier badkamers, een grote keuken voorzien van alle gemakken en vijf dagen per week een schoonmaakster zorgden voor de nodige luxe. De twee schoonmakers kwamen elke werkdag lopen vanuit het nabij gelegen township waar zij woonden met hun familie in een "huis" niet veel groter dan de gemiddelde Nederlandse studentenkamer. Toch mochten de schoonmakers van geluk spreken dat zij een baan hadden en daarmee hun gezinnen konden onderhouden, want de werkloosheid onder de zwarte bevolking is nog altijd zeer hoog.

De Universiteit van Stellenbosch is een 'blanke' universiteit waar de helft van de colleges in het Afrikaans gegeven worden, de andere helft in het Engels. Ik heb colleges gevolgd over politieke conflicten en mensenrecht. Ook het vak over de Zuid-Afrikaanse geschiedenis mocht niet ontbreken. De vakken duren het gehele semester en vragen meer werk dan in Nederland doordat zowel tussendoor als aan het einde researchpapers en take-home exams geschreven moesten worden.

Stellenbosch is een echte studentenstad met een druk nachtleven, vooral op woensdagavond. De kroegen

Wouter Postma

zitten dan erg vol en als deze sluiten om 02:00 uur gaat het feest door in de Springbok, de studentendiscotheek van Stellenbosch. Na een afsluiter bij de grote gele M van McDonald's, kan je veilig naar huis lopen via de zogenoemde groene route over de campus. Deze route wordt beveiligd door de campus security zodat studenten tot in de vroege Afrikaanse uren veilig naar huis kunnen lopen. Mocht je te ver wonen om te lopen dan brengen ze je thuis.

Met Kaapstad om de hoek en vele activiteiten en wijnboerderijen in de buurt van Stellenbosch is een auto bijna onmisbaar in Zuid-Afrika. Mijn oude Mercedes uit 1972, genaamd Louise, bracht ons onder andere naar het zuidelijkste puntje van het Afrikaans continent, Cape of Good Hope en de olifanten van Addo Elephant Park.

Mocht je ooit de kans krijgen om voor een semester naar Stellenbosch te kunnen gaan... Gewoon doen! ■

Bezuinigingen in het hoger onderwijs

Ook als student kom je er niet onder uit: het is crisis en er moet bezuinigd worden, ook op het hoger onderwijs. Maar wat betekent het voor studenten, als de plannen van de Tweede Kamer, betreft de bezuinigingen op het hoger onderwijs, definitief doorgaan?

Door Malissa Voordenhout

Studiefinanciering

Voor het kabinet viel, lagen er kant en klare plannen om de studiefinanciering tijdens de masterfase van je opleiding om te zetten van een gift naar een lening. Studenten die hier recht op hebben, zouden nog wel een aanvullende beurs ontvangen. Om het mogelijk te maken het geleende bedrag terug te betalen, zou de terugbetalingperiode van de lening worden verhoogd van vijftien naar twintig jaar. Door de val van het kabinet zal deze maatregel nog niet ingaan op de geplande datum (september 2012). Momenteel lijkt er in de politiek zelfs een meerderheid te zijn voor het volledig omzetten van de basisbeurs (zowel in de bachelor- als in de masterfase) in een lening. Na de verkiezingen zal duidelijk worden hoe het verder zal gaan met de studiefinanciering.

OV-jaarkaart

Nu hebben alle studenten nog recht op een OV-kaart gedurende de nominale studieduur (bachelor- en masterfase). Vanaf 1 september 2012 wordt het recht op een OV-jaarkaart ingekort tot de nominale studieduur plus één jaar. Heb je meer dan 1 jaar studievertraging? Dan heb je dus geen recht meer op gratis OV.

Harde Knip

In juli 2011 is de Wet op Hoger Onderwijs gewijzigd met onder andere de invoer van de harde knip. Vanaf het collegejaar 2012-2013 moeten studenten hun bachelor volledig hebben afgerond voordat ze aan een master mogen beginnen. Bij een aantal universiteiten (waaronder Universiteit Leiden) was dit al het geval, er zal hier dus weinig veranderen.

De langstudeerboete

Ondanks de reeds aangespannen rechtszaak tegen de staat, is nu besloten dat de langstudeerboete definitief wordt ingevoerd vanaf het collegejaar 2012-2013. Iedere student mag zowel over de bachelor als over de master één jaar langer doen dan het aantal jaren dat de

bachelor/master duurt. Zolang hieraan wordt voldaan, betaal je alleen het wettelijke collegegeld. Loop je meer dan één jaar uit, dan moet je het verhoogd collegegeldtarief betalen (€ 1.771 plus de boete). Voor het collegejaar 2012-2013 bedraagt de boete € 3.063. Elk jaar dat je vervolgens nog studeert, betaal je naast het collegegeld, elk jaar opnieuw de boete van € 3.063. Voor een kleine groep deeltijders geldt een aangepaste regeling. ■

Dit stuk is geschreven voordat er weer commotie ontstond omtrent de langstudeerboete. Of de langstudeerboete wordt doorgezet of niet is op dit moment (begin september) onbekend.

Studentenconsultancy

Voor het vak Publiek Management is er de keus om alleen een essay te schrijven of een consultancy opdracht te doen. Jered, Neelesh en Faraaz hebben gekozen om de consultancy opdracht te doen en hebben deze gewonnen. Hieronder vertellen zij over hun project. Op de volgende pagina is hun essay gepubliceerd.

Door Jered Badal,
Neelesh Bhairosingh
en Faraaz Bhoelan

Als studenten van de opleiding Economie, Bestuur en Management hebben wij bij het vak Publiek Management de keuze gekregen om, in plaats van een essay te schrijven, een consultancy te doen voor gemeente Delft.

Tijdens de hoorcolleges zijn wij benaderd door gemeente Delft om een wetenschappelijk essay te schrijven, waarin aan de orde komt hoe gemeente Delft de relatie met de omgeving kan verbeteren en zich meer kan vormen tot een *civil society*. Gemeente Delft wil een jonger karakter en een verbetering van de relatie met de omgeving, maar tegelijkertijd zijn bezuinigingen onvermijdelijk. De *civil society* biedt hier uitkomst: taken die de gemeente voorheen deed, gaan burgers overnemen.

Wij hebben dit project met veel enthousiasme aangepakt en het geïntegreerd met *social media*. Communicatie via *social media* verdringt de verbale communicatie. Enerzijds vindt men dat mensen hierdoor tegenwoordig minder sociaal worden. Anderzijds kan *social media* als een "onuitputbare informatiebron" fungeren. Voorwaarde is wel dat de juiste mensen deze informatiebron op de juiste manier moeten benutten. Zo kunnen bijvoorbeeld inbrekers of vermiste kinderen sneller worden opgespoord, maar ook beleid kan door *social media* worden beïnvloed

V.l.n.r. Jered Badal, Faraaz Bhoelan
en Neelesh Bhairosingh

en zo wellicht een betere aansluiting creëren op de wensen en belangen van burgers. In dit project werd gebruik gemaakt van de kennis en ervaringen van de hedendaagse technieken op het gebied van mobiel internet en *social media*. De gemeente gaat hierbij *partnerships* aan met partijen die kunnen en willen bijdragen aan het beleidsproces. *Social media* zoals Facebook en Twitter worden hierbij gebruikt om beleid meer onder de aandacht te brengen bij de burgers van de gemeente Delft en zo het proces simpeler te maken. Wij hebben hier bewust voor gekozen, omdat gemeente Delft veel hoogopgeleide jonge inwoners heeft die veel bezig zijn met *social media*. Sociaal kapitaal wordt zo vergroot door onderlinge contacten, met behulp van *social media*, tussen individuen te vergroten.

Tot slot, hebben we een presentatie gegeven ter afsluiting van het project. Er werden een aantal groepen gekozen die er voor de gemeente Delft uitsprongen. Eindstand: aan het eind van de dag werden wij verkozen als de beste consultantgroep voor de gemeente Delft. Vol trots stonden wij voorin de zaal met opgeheven hoofd en nog steeds een beetje in schok te vieren dat wij het verdiend hebben. We hebben veel tijd en moeite in dit project gestoken maar het heeft zich uiteindelijk ook afbetaald door het winnen van dit. Stiekem wisten we dat we een gouden idee hadden dat nog niet door velen gerealiseerd is en het was fijn om te zien, dat dit gewaardeerd wordt door gemeente Delft. Aan het eind van de dag hebben wij, als projectgroep en gemeente Delft, met elkaar besloten dat wij als groep met dit project willen doorgaan. Het idee is om ons plan te realiseren en te implementeren in het beleidsproces van gemeente Delft. Vanuit toekomstig perspectief gekeken leveren de werkzaamheden die wij verrichten bij gemeente Delft de nodige werkervaring en contacten op. Concluderend kunnen we stellen dat de studentenconsultancy een leuke ervaring is geweest en kansen heeft gecreëerd voor later. Investeren maakt toekomst. ■

De student in crisistijd

Waar de wereld eerst te maken kreeg met de kredietcrisis, is deze langzaam afgeleden in de eurocrisis, wat de toekomst voor alle EU-burgers toch in zekere zin onzeker maakt. De redactie sprak een tweetal B.I.L.-leden met betrekking tot de crisis en de invloed die deze heeft op het dagelijks leven van een student. Tot welke keuzes heeft de crisis hen verlijdt en hoe zal de crisis uiteindelijk aflopen? Eline Burgers en Simone De Ruyter aan het woord.

Door Max van Tongeren

Eline Burgers

De crisis begon in 2008, heb je rekening gehouden met de crisis bij de keuze voor je studie?

Nee. Ik heb gewoon gekozen voor de studie die mij het leukst leek. Tegen de tijd dat ik afgestudeerd ben, zal de crisis wel voorbij zijn. Eigenlijk moet je rekening houden met een crisis als je begint met studeren terwijl het goed gaat met de economie, want er zal vast een crisis zijn tegen de tijd dat je klaar bent. Ik heb de vooruitzichten op een leuk salaris wel een beetje laten meewegen in mijn keuze, maar dat staat los van de crisis.

Eline Burgers

Heb je tijdens je studie bepaalde keuzes gemaakt die werden ingegeven door de crisis of de slechtere vooruitzichten op de arbeidsmarkt?

In mijn keuzes heb ik soms wel rekening gehouden met het concept 'arbeidsmarkt', niet in het speciaal met de conditie van die arbeidsmarkt of met de huidige crisis. Ik heb er bijvoorbeeld bewust voor gekozen om mee te doen met het Honours College. Het is niet alleen heel leuk, maar het staat ook erg goed op je cv. Ik weet nog niet wanneer en waar ik ga werken, maar met wat bijzonders op je CV heb je een voorsprong op anderen. Anderzijds zou ik hoe dan ook wel mee hebben gedaan met het Honours College.

Mijn keuzes zijn niet altijd ondergeschikt aan de arbeidsmarkt. Als deze BB uit is, ben ik in Amerika aan het studeren. Ik heb van een paar verschillende disciplines wat vakken gekozen. Van die vakken waar

"Ik vind dat je je in je keuzes vooral moet laten leiden door je passie en niet altijd door de arbeidsmarkt"

mensen over zeggen: 'daar heb je echt niks aan', zoals *Nineteenth Century German* en *European Intellectual*

History. Arbeidsmarkttechnisch zou het beter zijn om juist die vakken te kiezen 'waar je wat aan hebt'. Die kunnen ook leuk zijn, maar ik vind dat je je in je keuzes vooral moet laten leiden door je passie en niet altijd door de arbeidsmarkt.

Hoe denk jij dat de Eurocrisis zal aflopen, en wanneer zal dit gebeuren?

Ik denk dat de Eurocrisis over iets meer dan een jaar voorbij is en dat er dan niet zo veel veranderd is. Als de economie groeit, de Europese landen bezuinigen, elkaar er weer bovenop helpen en als de schulden zijn teruggedrongen, krijgen investeerders weer vertrouwen in de euro en beginnen we weer aan een opwaartse economische beweging. Misschien dat de begrotingsregels wat strenger worden gehandhaafd, maar verder denk ik dat de eurozone dezelfde samenstelling heeft als nu. Dat is namelijk in het belang van elk euroland. Tenslotte denk ik dat een politieke unie om politieke redenen niet mogelijk is, al geloof ik wel in het probleemoplossende vermogen van dit concept.

Simone de Ruyter

De crisis begon in 2008, heb je rekening gehouden met de crisis bij de keuze voor je studie?

In eerste instantie ben ik gaan studeren wat me leuk leek. Toen ik besloot van opleiding te switchen heb ik wel zeer expliciet gekeken naar mijn carrièrekansen. Zo had het mijn voorkeur om Politicologie te gaan studeren maar heb ik uiteindelijk toch voor Bestuurskunde gekozen omdat de opleiding breder is en je hierdoor ook breder inzetbaar bent op de arbeidsmarkt. >

Hierdoor hoop ik mijn kansen op de arbeidsmarkt te hebben vergroot.

Heb je tijdens je studie bepaalde keuzes gemaakt die werden ingegeven door de crisis of de slechtere vooruitzichten op de arbeidsmarkt?

Door middel van verschillende bestuurs- en vrijwilligersfuncties heb ik geprobeerd om zinvolle ervaring op te doen en mijn netwerk uit te breiden. Ik denk dat ik deze keuzes echter ook had gemaakt als de situatie op de arbeidsmarkt beter was geweest omdat dergelijke ervaringen ook hebben geholpen tijdens de studie. Zo heb ik onder andere meegeschreven aan diverse beleidsadviezen voor de gemeente Leiden op het gebied van emancipatie, jongeren en sport. Het kunnen vertalen van de bestuurskundige theorie naar zinvolle adviesstukken is iets dat in de opleiding

Simone de Ruyter

“Het kunnen vertalen van de bestuurskundige theorie naar zinvolle adviesstukken is iets dat in de opleiding weinig terugkomt maar denk ik wel een zeer handige vaardigheid is om te hebben bij het betreden van de werkvloer”

weinig terugkomt maar denk ik wel een zeer handige vaardigheid is om te hebben bij het betreden van de werkvloer. Daarnaast zal het me denk ik ook helpen dat ik dankzij mijn eerder genoemde functies in contact ben gekomen met mensen en organisaties die een potentiële werkgever zouden kunnen zijn.

Hoe denk jij dat de Eurocrisis zal aflopen, en wanneer zal dit gebeuren?

Hoewel er overal mensen opduiken in de media die denken dat ze weten wat er gaat gebeuren met de Eurocrisis, acht ik mezelf totaal niet in staat om hier iets zinvols over te zeggen. Het lijkt me echter onwaarschijnlijk dat de Eurocrisis op radicale wijze zal aflopen. De EU heeft over het algemeen zeer veel moeite met het nemen van radicale beslissingen dus ik acht het onwaarschijnlijk dat we een einde van de euro of het vertrekken van landen uit de eurozone zullen meemaken.

Beide studentes maken dus bewuste keuzes om meer ervaring op te doen en beter te liggen op de arbeidsmarkt in de toekomst. Ook de studiekeuze zelf is gemaakt met de gedachte van de crisis in het achterhoofd, deze was echter niet doorslaggevend. De toekomst van Europa blijkt ingewikkelder, maar aangezien de Europese integratie veelal incrementeel verloopt, worden er geen grote wijzigingen verwacht, in tegenstelling tot wat men soms zou geloven uit de pers. ■

Bent u in Leiden afgestudeerd als bestuurskundige maar nog geen alumnuslid van de B.I.L.? Vul de alumnus lidmaatschapskaart in de B.I.L.-kamer in of stuur een e-mail naar secretaris@bilboard.nl.

Kent u nog oud-studiegenoten die nog geen alumnuslid zijn? Stel hen dan op de hoogte van de voordelen van het alumnus lidmaatschap!

Als dit jouw strategie is om de productiviteit te verhogen, moet je niet bij ORMIT zijn.

Een pizza als managementinstrument? Heb je betere ideeën over leiderschap, dan biedt ORMIT je een waardevol vervolg op je universitaire studie. Als hèt adres op het gebied van Management Development, kun je als managementtrainee bij ORMIT rekenen op een aanpak die je aan alle kanten aanscherpt. Zo ga je twee jaar lang in een uniek managementtraineeprogramma op interim-basis aan het werk. Op uitdagende projecten bij vier toonaangevende organisaties uit ons netwerk.

Tegelijkertijd doorloop je een ontwikkelprogramma waarin coaching, intervisie en opleiding centraal staan. Daarbij ga je vanzelf deel uitmaken van de hechte community van 'ORMIT'ers', zelfs als je niet meer bij ORMIT werkt. Door deze combinatie van werken en leren, brengen we de manager in je boven. En kun je doorstromen naar een leidinggevende functie bij een van onze participanten. Dus wil je het beste uit jezelf halen, ga dan naar www.ormit.nl.

ORMIT. DEDICATED TO MAKING THE MOST OF YOUR TALENT.

In het ORMIT-netwerk participeren onder andere: ABN AMRO, Alliander, ANWB, Belastingdienst, Dela, DSM, Equens, Essent, GVB, ING Groep, KLM, KWF, Ministerie van LNV, NS, Nuon, NXP, Oranjewoud, Ordina, Oxfam Novib, Philips, Pon, ProRail, Rabobank, RDW, Sanquin, Schuitema, Shell, T-Mobile, Post NL, Unicef, Unilever, Warchild.

ORMIT
DEVELOPING MANAGEMENT

Diesverslag

Van 21 tot en met 25 mei 2012 vond de diesweek van de B.I.L. plaats. Tijdens de diesweek worden er volop activiteiten georganiseerd. Hieronder een verslag wat er tijdens de dies is georganiseerd door de B.I.L.

*Door Emiel Stöver
en Vera Voogd*

Maandag 21 mei: Bedrijvsymposium

Het bedrijvsymposium vond plaats op maandag 21 mei. Het bedrijvsymposium was de aftrap van een week met allerlei activiteiten in het kader van de dies van de B.I.L. De openingspresentatie werd gegeven door Rijkstraineel Lilian de Graauw. Zij wist de studenten veel 'inside information' te vertellen over een traineeship binnen de Rijksoverheid. Na deze presentatie kregen de deelnemers een lunch om met een goed gevulde maag deel te nemen aan de workshops. Er waren twee rondes waarin de bedrijven Aceste Public Sector Strategy, Public Matters en Frisse Blikken interessante workshops gaven in het kader van het thema 'De Ambtenaar van de Toekomst'. Het waren interessante workshops waarin de studenten en bedrijven met elkaar op een interactieve wijze konden wisselen van gedachte over de ambtenaar van de toekomst.

*Emiel Roemer op de
Van Braamlezing*

Dinsdag 22 mei: AIVD Lezing

Dinsdag 22 mei kwamen twee woordvoerders

Paintballen

van de AIVD langs bij de B.I.L. In een donker, zeer spionageachtig, lokaal kregen wij een lezing over de AIVD. De opkomst bij deze activiteit was er erg hoog, iedereen weet hier wel een kritische vraag over te stellen. Het snijpunt van veiligheid en privacy blijft een interessante tweestrijd. Hier wisten de afgevaardigden goed antwoord op te geven. Er was veel interactie met alle geïnteresseerde B.I.L.'ers, dit resulteerde in het feit dat we niet verder kwamen dan de twaalfde slide van de dertig slides tellende presentatie. Dezelfde dag stond de Van Braamlezing gepland, dus we moesten weer verder. Er mag hier terug worden gekeken op een zeer geslaagde activiteit.

De Van Braamlezing

Ieder jaar is het gebruikelijk om een de Van Braamlezing te organiseren in de dies week. Van Braam was de eerste beschermheer van de B.I.L. De lezing werd dit jaar verzorgd door Emile Roemer. Vorig jaar was Job Cohen deze eer toebedeeld. Er is voor gewaakt dat het geen politiek praatje zou worden. Emile Roemer had de boodschap begrepen, toch was er duidelijk tussen de regels van zijn lezing door een SP geluid te horen. Hij gaf zelf aan dat dit niet te voorkomen is wanneer je een politicus vraagt om een lezing te geven. Het onderwerp van de lezing was 'De Ambtenaar van de Toekomst'. Emile Roemer heeft er een mooi verhaal van gemaakt,

hij wist met overtuiging te spreken en mensen te boeien. Aan het einde van de lezing waren er genoeg vragen die Roemer goed wist te beantwoorden. Daarop volgde een borrel bij de Barrera. Tijdens de borrel werd Roemer meerdere malen aangesproken. Misschien was de lezing niet helemaal bestuurskundig relevant, toch was het een interessante lezing.

Woensdag 23 mei: Paintballen

Op woensdag was het tijd voor een actieve activiteit. De B.I.L. vertrok met een man of twintig naar Delft om daar te gaan paintballen. Er waren twee 'kampen' (Geel en Rood) ingedeeld die de strijd met elkaar aangingen. Op een gegeven moment durfde iedereen er vol voor te gaan en werd het een leuke strijd tussen de twee groepen. Kamp Rood veroverde uiteindelijk als eerste de vlag. Het was warme en sportieve middag.

*Commissarissen Buitenland
op de oud-besturenborrel*

Donderdag 24 mei: Oud-besturenborrel

De oud-besturenborrel vond dit jaar plaats in Stadscafé van der Werff. Onder het genot van een hapje en een drankje konden herinneringen opgehaald worden of gewoon gezellig gekletst worden. Een groot gedeelte van de groep ging daarna door naar het diesfeest.

Fairy B.I.L.s feest

In de diesweek is het gebruikelijk dat de B.I.L. een feest organiseert, er is die week natuurlijk iets te vieren. Donderdag was het dan zover. Voorafgaand aan het feest was de oud-besturenborrel, het kwam daarom wat langzaam op gang. Later op de avond voegde dit gezelschap zich bij de rest en kon het

Dineren bij Popocatepetl

feest pas echt beginnen. Het was een intiem B.I.L.-feestje, met veel bekende gezichten. Een feestje waardig in het teken van de verjaardag van de B.I.L.

Vrijdag 25 mei: Dineren in Den Haag

Als afsluiter van de geweldige week, was er vrijdag een diner in Den Haag gepland. De B.I.L. had georganiseerd dat wij naar de Popocatepetl konden op het Buitenhof in Den Haag. Erg gezellig en leuk om eens niet met de gebruikelijke mensen aan tafel te zitten. Na het voorgerecht zat iedereen al helemaal vol, zulke afgeladen borden met eten werden er geserveerd. Het was een hele gezellige avond, zoals een B.I.L.-diner hoort te zijn. ■

Fairy B.I.L.s feest

AlleJaarsDagen

Op donderdag 21 en vrijdag 22 juni vonden de AlleJaarsDagen plaatst. Iedereen die zin had om op stap te gaan met de B.I.L. kon zich aanmelden. De B.I.L. had een leuk en actief programma in elkaar gezet. Commissaris Activiteiten & Master Johannes Bogaards vertelt in dit verslag wat er allemaal gebeurd is.

Door Johannes Bogaards

Deel van de Activiteitencommissie

De AlleJaarsDagen waren dit jaar wederom een succes! We hebben wederom aangetoond dat waar dan ook ter wereld, dus ook in Den Haag, de B.I.L. zich weet te vermaken. Vol goede moed vertrokken de deelnemers dan ook richting Den Haag Hollands Spoor, aangezien daar ons prachtige verblijf in de vorm van een hostel stond. Eenmaal ter plaatste werd de kamerindeling snel bekend gemaakt, zodat iedereen met een gerust hart kon gaan barbecueën. De weergoden waren ons echter niet goed gezind. Dit resulteerde in een storm, vanwaar de omvang en heftigheid het beste als onbeschrijfelijk beschreven kunnen worden. De B.I.L. laat zich echter niet uit het veld slaan. Al snel wist men een regeling te treffen in de vorm van een heuse

Klimmuur in De Uithof

indoorbarbecue. Dit eten bleek later op de avond zelfs essentieel, aangezien zonder bodem een biertje hard kan aankomen, de B.I.L. zou die avond namelijk naar de Danzig gaan....

Eenmaal uitgebuikt, bijgeslapen en opgemaakt vertrokken we later op de avond ter voet naar de Danzig. De muziek stond hard, foute tonen vlogen ons om de oren en het bier vloede rijkelijk. De B.I.L. was in haar element, dat was duidelijk te zien. Maar zelfs B.I.L.'ers krijgen na een tijdje last van moeheid. Helaas is daar maar één oplossing voor: slapen. Logisch denkend als wij waren, spoedden wij ons dan ook terug naar het hostel, een kleine tussenstop bij de snackbar daargelaten. Want de volgende ochtend om 9:00 uur was het alweer tijd om op te staan, er stond namelijk een beklimming van formaat op ons te wachten.

Verzamelen voor het uitgaan

Aangekomen bij De Uithof werden de standaardprocedures van het klimmen ons snel duidelijk gemaakt. Binnen een kwartier zat de een aantal van ons dan ook in hogere sferen, terwijl de rest beneden de veiligheid garandeerde door de klimmers te zekeren. De B.I.L. waakt immers over haar leden en de leden over elkaar. Bestuurskundige relevantie ten top! En als de kers op de taart werden de AlleJaarsDagen afgesloten met een uitgebreide lunch op het plein. De roes was tot een einde gekomen, maar wel met overheerlijke broodjes! Het was B.I.L.-tantisch! ■

De EersteJaarsDagen 2012: KwiBus, Kippenpakken en een Kreeftendansje

Elk jaar is er (gelukkig) weer een nieuwe lichter student die Bestuurskunde gaat studeren in Leiden. Om deze mensen kennis te laten maken met elkaar en met de B.I.L. zijn de EersteJaarsDagen in het leven geroepen die in de week voor de EL CID plaatsvinden. Dit keer was dat op 9 en 10 augustus. Dat deze dagen populair zijn is wel te zien aan het aantal enthousiaste mensen dat mee was, namelijk 40 eerstejaars studenten. De foto's zijn van de afgelopen EJD.

Door Luc Ruth

De EJD begon bij het centraal station. Daar werden de deelnemers opgewacht door het 27ste en het ft. bestuur, om vervolgens met z'n allen door te lopen naar Molen De Valk waar de bus al stond te wachten om ons te brengen naar onze bestemming, het scoutingterrein in Noordwijk. Eenmaal aangekomen, geïnstalleerd en uitgepakt werd er begonnen met de traditionele kennismakingsspellen, zoals het alliteratiespel en de *human bingo*. Na een uitgebreide lunch was het tijd om met de bus naar het strand te gaan waar men kon zonnen, volleyballen en de durfals een duik in het zeewater namen.

Na twee uur zee, zand en zon was het tijd om terug te keren naar Norvictus om de barbecues aan te steken. Johannes en Matthijs vertoonden hun grillkunsten. Daarop volgde het spel van het ft. bestuur waarbij het zich presenteerde aan de aankomende eerstejaars en de eerste punten voor de puntencompetitie konden worden verdiend. Daarna was het tijd om écht uit ons dak te gaan. Dit kon al in partybus de KwiBus, waarmee we via een opvallend hoog aantal rotondes arriveerden in Noordwijk om in het Zeepaardje door te gaan met feesten. Om twee uur was het weer tijd om te gaan, maar het feestje kon gewoon worden voortgezet in de KwiBus die ons weer veilig terugbracht om van een welverdiende nachtrust te genieten.

Hoewel iedereen lekker kon uitslapen tot een uurtje of half tien is het wel handig om nog even wakker geschud te worden en wat is daar nou beter voor dan de door

Johannes en Lianne gegeven ochtendgymnastiek? Na klassiekers als het Winkelwagentje en de door Johannes geïntroduceerde Lobster was het tijd om te ontbijten, waarna weer punten konden worden verdiend met diverse spelletjes. Tijdens deze spellen werd de grote finale neergezet. Er was al het één en ander gezien en gezegd, maar de verbazing en hilariteit was alsnog groot toen er voor de volgende spellen een gigantische opblaasbare stormbaan klaarstond, twee metershoge ballen en enkele kipsumoworstelpakken. Na tussentijds te hebben geluncht kon iedereen nog zijn of haar team aan de laatste punten helpen bij het levend sjoelen of door flairpunten te verdienen. Team Geel werden tot winnaars gekroond. Toen moest er toch echt weer worden ingepakt om terug te gaan naar Leiden. Eenmaal in Leiden was er tijd om afscheid te nemen en te bedanken, en hierbij bedanken we Lianne Molina in het bijzonder voor deze twee topdagen! ■

Verhaal uit de oude doos

In iedere editie wordt een onderwerp uit de B.I.L.-geschiedenis belicht. Dit keer wordt er gekeken naar de historie van de eerstejaarsdagen (EJD).

Door Rajeev Lachmipersad

Al 25 jaar, sinds 1987, organiseert de B.I.L. naast de binnenlandse excursies, buitenlandse reizen, ook de eerstejaarsdagen. Tijdens deze korte excursie krijgen de nieuwe B.I.L.'ers de kans elkaar beter te leren kennen en nieuwe vriendschappen aan te gaan. Maar hoe is dit eigenlijk allemaal tot stand gekomen. Hoogste tijd om weer eens terug te kijken naar de historie van de eerstejaarsdagen van ons aller B.I.L.

In 1987 organiseert het eerste B.I.L.- bestuur, onder voorzitter Rogier Rijnja, de eerste eerstejaarsdagen. Men zag in dat een studievereniging veel meer is dan alleen lid worden voor goedkopere studieboeken, binnenlandse- en buitenlandse excursies, een blad uitbrengen, borrelen en netwerken voor betere baankansen na je studie. Een studievereniging hield volgens de voorzitter ook in dat er nieuwe vriendschappen, misschien wel voor het leven, worden aangekaart.

Juist deze vriendschappen zorgen voor de welkome sfeer waar de B.I.L. zo bekend om staat. Er was echter een probleem. Een probleem dat we allemaal weleens hebben meegemaakt. Als men voor het eerst (alleen) naar de universiteit gaat, hebben velen vaak wat moeite om vooral in het begin nieuwe vriendschapsrelaties aan te gaan. Laat staan om de keuze te maken lid te worden van een studievereniging.

Anderen hebben juist weer de drang om zoveel mogelijk nieuwe vriendschapsrelaties aan te gaan. Alleen gaat dit wat moeilijker als je de anderen niet zo goed kent. Om dit tegen te gaan werd zoals eerder vermeld de eerstejaarsdagen geïntroduceerd.

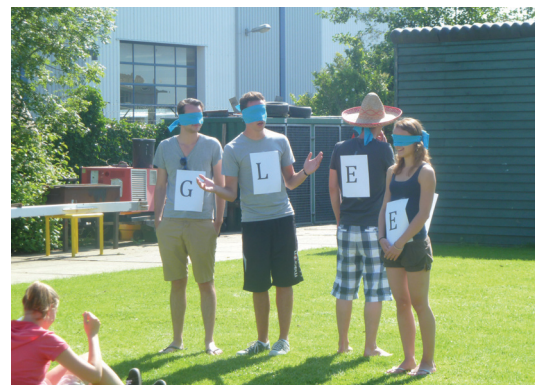
Tijdens deze activiteit gaan de nieuwelingen, samen met leden van het B.I.L.-bestuur, een weekendje weg naar bijvoorbeeld Drenthe. Daar krijgen de nieuwelingen de kans om onder het genot van een barbecue, survivaltocht, dansavond, etc., elkaar beter te leren kennen en vriendschappen aan te gaan.

Wat de eerstejaarsdagen onderscheid van die van de overige studentenverenigingen is dat dit geen ontgroeningkamp is. Ons hoofddoel is om hier gewoon ervoor te zorgen dat de toekomstige B.I.L.'ers, zonder

hun eer te hoeven verliezen, onder een relaxte sfeer kunnen genieten van hun weekendje weg.

Wat de eerstejaarsdagen van de EL CID week onderscheidt, is dat dit weekend niet gericht is op al dat "massagedoe". De EJD zijn door hun kleinere groepen veel persoonlijker en maken het dan ook makkelijker elkaar beter te leren kennen. Bovendien weet je bij de EJD dat je elkaar voorlopig blijft zien, omdat we allemaal dezelfde studie doen en waarschijnlijk lid worden van dezelfde B.I.L. Bij de EL CID week hebben sommigen vaak geen idee waar de mensen die je net hebt ontmoet naar toe gaan.

De introductie van de eerstejaarsdagen stellen ook de mindere actieve leden in staat de ideale gelegenheid te creëren om studie-inhoudelijke activiteiten te combineren met gezelligheid. Doordat de eerstejaarsdagen een zeer toegankelijk karakter hebben, zijn er altijd veel toekomstige leden die zich inschrijven voor deze dagen. Vorig jaar vonden de EJD plaats in Drenthe, dit jaar was het in Noordwijk. ■

EJD in Noordwijk

Interview 28ste Bestuur der B.I.L.

Op 11 september werd het 27^e B.I.L.-bestuur gewisseld en heeft het 28^e B.I.L.-bestuur haar intrede gedaan. Om het bestuur beter te leren kennen stellen zij zichzelf hier aan de hand van een aantal vragen aan de lezers voor.

Door Kirsten Park

Emiel Stöver (22)

Voorzitter & Commissaris
Almanak

Hobby's: 19e eeuw
Relatie: Ja
Vereniging: De B.I.L.

Favorieten:

Kleur: Wit (of licht blauw natuurlijk)
Eten: Pasta / Zalm
Televisieprogramma: Zomergasten
Land: Italië
Stad: Rome
Stamkroeg: De Tapperij
Bier: Rochefort 10
Bestuurskundevak: Organisatietheorie

Overheidsorgaan: Buitenlandse Zaken.

Later word ik...diplomaat.

Dit heb ik altijd al eens willen doen: VN jongerenvertegenwoordiger.

Het 28ste bestuur wordt...: Magistraal!

Verwachte gewichtstoename: 2 kilootjes

ALV's ...: zorgen ervoor dat alle leden zich kunnen laten horen binnen de vereniging.

De BB ...: kent prachtige verhalen, vooral de eerstejaarsverslagen schijnen erg goed te zijn...

Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: De reis naar Kopenhagen was heerlijk, maar ik denk dat ik de stapavond in de Danzig tijdens de AJD het leukst vond.

Grootste talent: Luisteren, afwegen en keuzes maken.

Doel voor komend jaar: De B.I.L. voorschipperen naar een geweldige toekomst en een mooie plaats in Den Haag.

Tenslotte: Dubai!

Pauline Rademakers (20)

Secretaris & Commissaris
Bestuurskundige Berichten

Hobby's: Zeilen, muziek, hockey, schaatsen, tekenen en borrelen
Relatie: Single
Vereniging: B.I.L. en Quintus, lid bij damesdispuut Triumph

Favorieten:

Kleur: Rood en blauw
Eten: Italiaans
Televisieprogramma: Phineas and Ferb
Land: Mediterrane landen
Stad: Florence
Stamkroeg: Quintus
Bier: Op Quintus tappen ze Bavaria, maar ik heb liever Heineken of een lekker Sol biertje
Bestuurskundevak: Politieke Filosofie
Overheidsorgaan: DUO/IB-groep, aangezien dit één van de enige instanties is van de overheid waar we nog geld van krijgen en niet aan moeten afstaan.

Later word ik...ik vond dit vroeger al een vervelende vraag, want ik kon hem toen nooit beantwoorden. Nu kan ik dat echter nog steeds niet. Ik ga gewoon door met mijn studie en andere activiteiten en zie wel waar het schip strandt.

Dit heb ik altijd al eens willen doen: Ik ben al naar verschillende festivals geweest. Er is echter één festival waar ik per se een keertje heen wil, Glastonbury. Dit evenement schijnt van alle festivals in Europa het beste te zijn. Alle grote namen treden er op, zoals U2, Coldplay en Muse, er zijn 385 optredens en 3,6 vierkantenkilometer festivalterrein! Een beter en leuker feestje kan ik me niet voorstellen.

Het 28ste bestuur wordt...: 28 keer beter dan alle voorgaande besturen.

Verwachte gewichtstoename: 28 gram.

ALV's...: er moeten meer happen komen.

De BB...: is het leukste magazine van de B.I.L., maar dat is ook logisch want hij wordt altijd door geniale mensen gemaakt!

Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: De lange reis naar Jordanië, waar we een nacht hebben doorgebracht onder de sterrenhemel in de Wadi Rum woestijn. Hier zagen we veel vallende sterren, maar ook rare, bewegende objecten. Het was een koude maar onvergetelijke nacht.

Grootste talent: Mijn tekenkunsten.

Doel voor komend jaar: Ik wil net zulke goede BB's schrijven als mijn voorgangers en een goede ondersteuning en secretaris zijn voor mijn bestuur en de B.I.L.

Tenslotte: Wil ik het 27ste bestuur bedanken voor hun inzet en het geweldige B.I.L.-jaar dat ze hebben neergezet het afgelopen jaar. Ik hoop dat wij, als het 28ste, het net zo goed zullen doen, al dan niet beter! Maar om eerlijk te zijn denk ik dat dat wel goed komt. >

Jane Schalker (22)
Penningmeester & Commissaris Master

Hobby's: Shoppen, sporten, reizen & films
Relatie: Ja
Vereniging: B.I.L.

Favorieten:

Kleur: Rood
Eten: Italiaans
Televisieprogramma: Gooische Vrouwen
Land: Griekenland
Stad: Praag
Stamkroeg: De 2 Wezen
Bier: Kriek Rosebier
Bestuurskundevak: Private Security & Public Domain
Overheidsorgaan: Defensie, Ministerie van Buitenlandse

Zaken.

Later word ik... een steengoede crisismanager!
Dit heb ik altijd al eens willen doen: Een rondreis maken door Amerika.
Het 28ste bestuur wordt... één en al gezelligheid
Verwachte gewichtstoename: Wil ik liever niet aan denken. Misschien de maan als bestemming voor de komende lange reis?
ALV's ...: horen erbij.
De BB ...: hopelijk naast Leiden vanaf dit jaar ook het mooiste blad wat Den Haag rijk is!
Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: De lange reizen Tallin/St.Petersburg, Dubai en Jordanië waren stuk voor stuk geweldige ervaringen.
Grootste talent: Mijn onhandigheid
Doel voor komend jaar: Afstuderen en vooral genieten.
Tenslotte: Bereid ik me voor op een prachtig jaar en hoop ik jullie allen te zien bij de vele mooie activiteiten!

Luc Ruth (21)
Commissaris Onderwijs

Hobby's: Voetbal, gamen, stappen, pokeren, Bourgondisch genieten
Relatie: Ja
Vereniging: B.I.L., L.V.V.S. Augustinus

Favorieten:

Kleur: B.I.L.-blauw
Eten: Gyros met Griekse rijst en salade
Televisieprogramma: Voetbal, Two-and-a-half men met Charlie Sheen, de halve programmering van Comedy Central, How I Met Your Mother.
Land: Canada
Stad: San Francisco
Stamkroeg: Puntje Puntje in Hillegom
Bier: Delirium
Bestuurskundevak: Economie II
Overheidsorgaan: SER

Later word ik... kamerlid of medewerker bij de SER of WRR.
Dit heb ik altijd al eens willen doen: Reizen door Europa en Noord-Amerika in een oud Volkswagenbusje. En paintballen in een vol winkelcentrum.
Het 28ste bestuur wordt... Geweldig, fantastisch, gaaf en nog andere superlatieven waar ik even niet op kan komen.
Verwachte gewichtstoename: 7 kg (spiermassa)
ALV's ...: goed, gezellig en gratis frituur, dus allemaal komen.
De BB ...: Wetenschappelijker en leuker dan de Quest! Moet je als bestuurskundestudent gewoon lezen, maar dat zit wel goed anders las je dit niet.
Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: In het B.I.L.-bestuur komen.
Grootste talent: Het overzicht behouden.
Doel voor komend jaar: Er een topjaar van maken met de rest van het bestuur en zelf veel leren en genieten.
Tenslotte: Kom gezellig naar de B.I.L.-kamer koffie of thee drinken en kom naar de activiteiten. De B.I.L. voegt echt heel veel toe aan je studententijd, of je nou constant gezelligheid wil, gewoon even zin hebt in een bakje koffie of inhoudelijk wil zijn.

Romy van der Kooij (20)
Commissaris Activiteiten

Hobby's: Dansen en lezen
Relatie: Ja, met Dylan
Vereniging: L.V.V.S. Augustinus, B.I.L.

Favorieten:

Kleur: Rood
Eten: Italiaans en kaas
Televisieprogramma: Modern Family
Land: Ik wil heel graag nog een keer naar Canada.
Stad: Leiden
Stamkroeg: Als ik ga borrelen met vriendinnen is dat het meest op Augustinus.

Bier: Heineken
Bestuurskundevak: Comparative Government
Overheidsorgaan: Ministerie van Buitenlandse Zaken

Later word ik...: alumna van de B.I.L.
Dit heb ik altijd al eens willen doen: Een luchtballonvaart maken.
Het 28ste bestuur wordt...: Een hecht bestuur die veel gaat beleven met elkaar.
Verwachte gewichtstoename: 3 kilo?

ALV's...: leerzaam, belangrijk, noodzakelijk en bitterballen.

De BB...: mooi blad van de B.I.L.
Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: De Wadi Rum in Jordanië met de lange reis, echt heel mooi was het daar.
Grootste talent: Alles meezingen en het liefst zo hard en vals mogelijk.
Doel voor komend jaar: Interessante en vernieuwende activiteiten neerzetten.
Tenslotte: Ik heb heel veel zin in komend jaar als bestuurslid van de B.I.L.!

Iris Grimmerink (20)

Commissaris Buitenland

Hobby's: Strand, chillen met vrienden, lezen, muziek, films, autorijden, reizen, reizen en nog meer reizen!)
Relatie: Jep!
Vereniging: B.I.L.

Favorieten:

Kleur: Lichtblauw, als de lucht bij lekker weer.
Eten: Pasta
Televisieprogramma: Grey's anatomy! Verder kijk ik detectives, Friends, reisprogramma's en Prison Break.
Land: Italië, Spanje en Frankrijk
Stad: New York, Rome en Parijs
Stamkroeg: Stiekem is dat in Vlaardingen, ook al ben ik graag genoeg in Annie's of op de terrasboot van de Einstein.
Bier: Ik lust na meerdere pogingen nog steeds geen bier.
Bestuurskundevak: Comparative Government en Economie
Overheidsorgaan: AIVD, politie en defensie

Later word ik...: misschien eindelijk een keertje groot.
Dit heb ik altijd al eens willen doen: Motorrijden.
Het 28ste bestuur wordt...: Megamooi

Verwachte gewichtstoename: 0 kilo
Op ALV's...: gaan we laten zien wat we kunnen.
De BB...: is altijd erg fijn.
Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: Horen dat ik Commissariaat Buitenland op me mag nemen, de skyline van Dubai vanuit het vliegtuig zien en het afgelopen jaar in mijn commissie.
Grootste talent: Kletsen en organiseren.
Doel voor komend jaar: Een paar fantastische reizen neerzetten!
Tenslotte: Heb ik ontzettend veel zin in dit jaar en kan ik nauwelijks wachten om eraan te beginnen!

Monique de Jong (20)

Commissaris Acquisitie & Alumni

Hobby's: Shoppen, uitgaan, sporten; spannend ik ga hockeyen
Relatie: Nee
Vereniging: B.I.L. en L.V.V.S. Augustinus

Favorieten:

Kleur: Donkerblauw, als wit geen kleur is.
Eten: Roti
Televisieprogramma: Expeditie Robinson, Wie is de Mol
Land: Frankrijk
Stad: Parijs

Stamkroeg: Roebels
Bier: Typisch voor studenten.
Bestuurskundevak: Politieke Filosofie
Overheidsorgaan: Ministeries (BZ en VWS)

Later word ik...: hopelijk heel gelukkig met wat ik heb.
Dit heb ik altijd al eens willen doen: In Afrika en Indonesië reizen.
Het 28ste bestuur wordt...: Super!
Verwachte gewichtstoename: Oei, liever niet
ALV's ...: ik ben benieuwd.
De BB ...: het mooie blad van de B.I.L.
Mijn favoriete moment bij de B.I.L. tot nu toe: Eerste reis naar Wenen.
Grootste talent: Vrolijk binnenkomen en plannen
Doel voor komend jaar: Het zo goed te doen als mijn voorgang(st)ers
Tenslotte: Ga ik genieten van het komende jaar, het 28^e helpt jullie daarbij! ■

Alumnibijeenkomst 31 mei 2012

Elk jaar wordt er door het Instituut Bestuurskunde een activiteit georganiseerd voor afgestudeerde bestuurskundigen. Met de verhuizing naar Den Haag vond de bijeenkomst dit jaar plaats in Den Haag.

Door Vera Voogd

In de studie en praktijk van het openbaar bestuur zijn morele vraagstukken aan de orde van de dag. Hoe moeten publieke functionarissen handelen? Wanneer is er eigenlijk sprake van corruptie? Hoe kunnen individuele morele beslissingen worden verenigd met publieke waarden als neutraliteit, efficiënte en rechtmatigheid? Op dit soort vragen werd ingegaan tijdens de bijeenkomst.

Ontvangst

De jaarlijkse alumni activiteit van het Instituut Bestuurskunde heeft plaatsgevonden op donderdag 31 mei op de locatie Stichthage van de Faculteit Campus Den Haag van de Universiteit Leiden. De alumni hadden gedurende de avond uitgebreid de gelegenheid om bij te praten met oud-studiegenoten en te netwerken. Daarnaast bood het inhoudelijke programma genoeg stof waarover oud studiegenoten met elkaar van

Stemmen over de stellingen

gedachten konden wisselen. Tijdens de alumniactiviteit traden Prof. Dr. Jouke de Vries en Dr. Patrick Overeem met elkaar in discussie over het thema corruptie en integriteit in het openbaar bestuur. Het inhoudelijke gedeelte werd geleid door Toon Kerkhoff. De discussie ontstond met behulp van de stemmingsuitslag die na elke stelling bekend werd gemaakt. Tijdens elke stelling kregen de alumni namelijk de gelegenheid over de stellingen te stemmen met behulp van stemkastjes. Er kwamen tijdens de discussie veel voorbeelden ter sprake die de aanwezige alumni in de bestuurskundige praktijk dagelijks ondervinden.

De alumni activiteit is bij uitstek de manier om te netwerken en in contact te blijven met oud studiegenoten. Niet te vergeten de belangrijke functie die alumni vervullen bij de verbinding van het Instituut Bestuurskunde met de bestuurskundige praktijk. ■

Borrelen

DAGELIJKS GEOPEND VOOR
LUNCH, DINER EN BORREL

3 gangen keuzemenu € 21,95

Smakelijke dagschotel € 8,95

**Zondag en Maandag
Thaise Keuken**

**Sfeervolle bovenzaal voor
diners, borrels en bruiloften**

*tot ziens, tot **EINSTEIN***

NIEUWE RIJN 19 LEIDEN

071 - 5125370

mail@einstein.nu

Jouw studievereniging
wil het je zo voordelig en
makkelijk mogelijk maken.
Dus hebben ze een
boekenleverancier
die daarbij past.

U
STUDY
STORE

Jouw studievereniging werkt
nauw samen met studystore.
En dat heeft zo z'n voordelen.
Doordat we snugger te werk
gaan, kunnen we jouw
complete boekenpakket
snel aanbieden tegen een
scherpe prijs.

www.studystore.nl